בס"ד

אורות השבת

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

גליון מס' 801

עורך
הרב עוזיאל אדרי

פרשת השבוע
משפטים

אחראי מערכת
הרב אברהם טריקי

דבר העורך

סיוע מבית דין של מעלה

כתב **ה'תולדות יעקב יוסף'** אל יתקנה העני בעשיר שכגודל רכוש העשיר כך גודל תיקון נשמתו בעולם. עפי"ז מבאר **ה'ברכה משולשת'**, **'כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור'** הקב"ה שנקרא 'איש מלחמה' נותן לישראל שנקראים **אחים ורעים**, רכוש **לשמור** בהם תורה ומצוות, **'וגונב מבית האיש'** אם **גונב** את הרכוש לתאוותיו. **'אם ימצא הגנב'** אם מתעשת ומוצא את **הגנב שבקירבו היצה"ר** ושב אל ה', **'ישלם שנים'** זוכה **לכפליים** שהזדונות נהפכים לזכויות, אך **'אם לא ימצא הגנב'** שאינו מצליח להתגבר על יצרו, **'ונקרב בעל הבית אל האלוקים'** הקב"ה **הבעה"ב** ניגש לבית דין של מעלה שנקראים **אלוקים**, ובודקים **'אם לא שלח ידו במלאכת רעהו'** האם אינו מתייאש מלחזור בתשובה וזוכה לסייעתא דשמייא.

בברכת שבת שלום ומבורך
הרב **עוזיאל אדרי**
רב המרכז הרפואי "סורוקה"
וק"ק 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים מדויק לבאר-שבע	יום א' כ"ד שבט 3.2.19	יום ב' כ"ה אדר א' 4.2.19	יום ג' כ"ו אדר א' 5.2.19	יום ד' כ"ז אדר א' 6.2.19	יום ה' ב' אדר א' 7.2.19	יום ו' ג' אדר א' 8.2.19	שבת קודש ד' אדר א' 9.2.19
עלות השחר	5:24	5:23	5:22	5:21	5:20	5:19	5:18
זמן טלית ותפילין	5:30	5:29	5:28	5:28	5:27	5:26	5:25
זריחה - הנץ החמה	6:35	6:35	6:34	6:33	6:32	6:31	6:30
סו"ז ק"ש לדעת מג"א	8:39	8:39	8:38	8:38	8:37	8:37	8:37
סו"ז ק"ש להתניא תעה"א	9:12	9:11	9:11	9:11	9:10	9:10	9:10
חצות יום ולילה	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55
מנחה גדולה	12:25	12:25	12:25	12:26	12:26	12:26	12:26
פלג המנחה	16:25	16:26	16:27	16:28	16:28	16:29	16:30
שקיעה	17:20	17:21	17:22	17:22	17:23	17:24	17:25
צאת הכוכבים	17:33	17:34	17:35	17:36	17:37	17:37	17:38

"שבת מברכין"
המולד אור ליום שלישי שעה 23:57, ו-15 חלקים
ראש חודש אדר ראשון בימי שלישי ורביעי הבעל"ט.

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	משפטים
הפטרה:	הדבר אשר
כניסת השבת:	16:58
יציאת השבת:	17:50
רבינו תם:	18:25

דבר רב העיר שליט"א

כבוד האדם וחירותו

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם (שמות כא, ב)

כי תקנה: מיד בית דין שמכרוהו בגנבתו, שנאמר אם אין לו ונמכר בגנבתו...
לחפשי: לחירות. (רש"י)

כבוד האדם הוא יסוד כל התורה כולה, ולא בכדי פתח משה את משפטי התורה בפרשת 'עבד עברי', ללמדך שאפילו האדם השפל ביותר כדוגמת עבד עברי הנמכר בגנבתו, יש להיזהר בכבודו ולהעניק לו את מלוא זכויותיו. וכבר הפליגו רבותינו במעמדו עד שנמנו וגמרו: 'כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו'!

ובזה יאירו דברי הגמ' בשבת (לא, ב): 'מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה, אמר ליה דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא זיל גמור'. והנה מעשה זה קשה להולמו מתחילתו ועד סופו. ראשית צריך ביאור, וכי הגמ' עוסקת בשוסה הרוצה ללמוד את כל התורה על רגל אחת! ואכן בצדק דחפו שמאי באמת הבנין, שכן אין לך מצחק על דברי תורה גדול מזה. זאת ועוד, היאך הלל גייר נכרי זה, הרי יש כאן תנאי מפורש שאינו רוצה להתגייר אלא אם כן ילמדהו את כל התורה כולה, והלל לא לימדו אלא מצוה אחת. וביותר יפלא, שאמר לו 'זו היא כל התורה כולה', וכי זה כל מצוות התורה, והלא יש תרי"ג מצוות ובכללם הרבה מצוות שבין אדם למקום. ולאור האמור יש לומר, שבאמת לא ביקש הנכרי אלא ללמוד את 'היסוד' שעליו עומדת כל התורה כולה. וזה מדוקדק במה שאמר, על מנת שתלמדני את כל התורה כולה על 'רגל אחת', והיינו הרגל שעליו עומדת כל התורה (אולי זה רמוז גם במה שהשיבו שמאי באותו מטבע ודחפו 'באמת הבנין' שהיא 'יסוד' הבנין). והלל שהבין כוונתו, השיבו: 'דעלך סני לחברך לא תעביד – זהו יסוד כל התורה, ואידך זיל גמור'! ואפשר שזה גם כוונת ר"ע במ"ש (ירושלמי נדרים ט, ד): 'ואהבת לרעך כמוך – זהו כלל גדול בתורה', רוצה לומר שמצוה זו היא 'היסוד' שעליו עומדת כל התורה כולה. וכשהצעתי פי' זה בפני חברים מקשיבים, הראוני לדברי המהרש"א (שם ד"ה על רגל אחד), ונראה שזכינו לכוון בזה לדבריו, עי"ש.

וכמה נוראים הם בזה, דברי הש"ס (יבמות סב, ב): 'אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס, וכולם מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם (שנשתכחה תורה – רש"י) עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה לרבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם העמידו תורה באותה שעה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת'. וכבר דקדקו המפרשים, שחלילה לנו מלהרהר אחר תנאים קדושי עליון שציערו ח"ו זה את זה ועברו על מצוות שבין אדם לחבירו שהם יסוד כל התורה כולה, אלא רק 'לא נהגו כבוד זה לזה', רוצה לומר שלא הקפידו 'במנהגי' הכבוד. וכן דייקו מתוך שאמר הש"ס 'שנים עשר אלף זוגים' ולא אמר עשרים וארבע אלף תלמידים, ובזה רמז שלא היה ביניהם פירוד כפשוטו ח"ו, שהרי היו 'זוגות' של תלמידים, אלא שרק לא נהגו במנהגי הכבוד. אלא שהלב משתומם, כיצד חטא קטן כזה, גרם לחורבן נורא לדורות עולם. שהרי אם בזכות חמשה תלמידים שנשתיירו מהם לא נשתכחה תורה מישראל, הגע עצמך איזו תורה היתה היום בישראל לולי גזירה זו. ברם לפי האמור, אפשר שיש לנו מעט הבנה בתעלומה זו. שכן אין כאן משקל של זה כנגד זה, אלא יש כאן התרופפות של 'היסוד' שעליו עומדת כל התורה

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

אין לקרוא את העלון בשעת התפילה וקריאת התורה

אורות הפרשה

השכינה שורה בבית הדין

'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם' איתא **במסכת סנהדרין** 'יעמכם בדבר המשפט' השכינה שורה בבית הדין דכתיב 'אלוקים ניצב בעדת אל', ורוח הקודש היא זו שפסקת את הדין שהדיינים מכוונים בדעתם אל האמת, מבאר **ה'בן לאשרי'** שזהו מש"כ **רש"י** לפניהם ולא לפני גויים, ואפילו ידעת בדין הזה שדנים אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם, מפני שזה עדות לעילוי יראתם. שאין שייך ששופט הגוי ישיג דעת אלוקים, וההולך לערכאות של גויים מראה בזה שהעבודה זרה כאילו יש לה איזה כוח ליתן לשופט הגוי שכל ישר לכוון אל האמת, ועל כן אמרו רז"ל ההולך לערכאות גורם כביכול עדות לעילוי יראתם שמייקר את שם העבודה זרה.

ג' עמודי העולם הדין האמת והשלום

"ו'אלה **ה'**משפטים **א'**שר **ת'**שים **ל'**פניהם" ראשי תיבות גימטריה **"לבית"**, מבאר **ה'ברכה משולשת'** ע"פ מש"כ **במדרש** אמר רשב"ג אל תהי מלגלג על 'הדין' שהוא אחד משלש רגלי העולם, ששנו חכמים במסכת אבות על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום. והנה לעיל פרשת יתרו כבר נזכרו ב' רגלי העולם, רגל אחד "האמת", היינו "התורה" כדאיתא **במסכת ברכות** 'אמת קנה ואל תמכור', רגל שניה **"השלום"**, היינו **"הקרבנות"**, כמ"ש **במדרש תנחומא** שהקרבנות מכפרין ומשימין שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. ועל כן נרמזו בראשי תיבות **"לבית"**, שפרשתנו שהיא "הדינין" משלמה את ב' הרגליים הנזכרים, ועי"ז יוכל העולם לעמוד **כביה** יציב וחזק ולהתקיים.

משפט האלוקים

'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', פירש **רש"י** והם דברי **המדרש** כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים, משא"כ כאן אלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני, ויש לדקדק מה היה הווה אמינא לומר שהדינים אינם מסיני, מבאר **הצדיק מרעננה** זיע"א שהוקשה למה לא התחילה הפרשה 'וידבר ה' אל משה לאמור', על כן אמר המדרש שפרשתינו המשך לפרשה הקודמת וגם הדינים נאמרו בסיני, ועל כן לא כתב כאן 'וידבר', ועוד יש לומר שרצה להדגיש במיוחד שאע"פ שהדינים הם שכליים, וגם לאומות העולם יש להם תקנות שעל פיהם הם פוסקים, חלילה לטעות ולחשוב שיש איזה השתוות בינינו לבינם, שדיני ישראל הם 'משפט אלוקים' ונאמרו בסיני, שנאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום.

משפט הוא רחמים עמודא דאמצעיתא

'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', פירש הטור **"אות ו'"** מוסיף על ענין ראשון, ללמדנו שכאן המשפטים הם המשך והוספה על הדינים שניתנו במרה, ויש לדקדק למה שם במרה קורא אותן דינין וכאן משפטים, מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן** זצ"ל ע"פ **פתח אליהו זכור לטוב "משפט"** עמודא דאמצעיתא, היינו **רחמים** דרגתו של יעקב אבינו ע"ה בריח האמצעי, שכידוע החיצונים יונקין מהדינין, כמבואר **בזוהר** בהיותם רצועא בישא לאלקאה חייביא, ועל כן **במרה** קורא אותן **דינים** ששם היו המים מרים, **"מר"** גימטריה **"עמלק"** שהוא בא לפני מתן תורה ברפידים, אבל לאחר שקבלו את התורה הקדושה, נסתלקה השליטה של עמלק ה**מר** כלענה ע"י מיתוק הדינים, וממילא באין במקומם **משפטי** ה' צדקו יחדיו, **רחמים גמורים** עלינו ועל כל ישראל אמן.

סוד גילגולי נשמות

'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', כתב **בזוהר** אילין אינון סידורין דגילגולא – הם סוד גילגולי נשמות, מבאר **ה'בן לאשרי'** ע"פ מש"כ **במדרש** ואלה מוסיף על הראשונים, כלומר עניין הגלגולים הרמוז בפרשתינו בא בהמשך לנאמר בסוף הפרשה הקודמת שסיים 'ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תיגלה ערוותך עליו', ופירוש הפסוק כך: **'ולא תעלה במעלות"** לא תבוא לומר לשון **"מעילה"** על הדיין, **'על מזבחי'** שהוא יושב בלשכת הגזית אצל וסמוך ל"מזבח", **"אשר לא תגלה ערוותך עליו"** אשר לא תחשוד בדיין שהוא מעל ושיקר במה שהוא חייב אותך בדין, שלכאורה הרי אתה יודע בעצמך את האמת שהצדק אתך, אעפי"כ אומרת לך התורה דע לך שאלוקים ניצב בעדת הדיינים, ויודע תעלומות גילגל עליך בהשגחה פרטית את עניין סידורא דגילגולא, כיוון שבגילגול הקודם אתה זה שגנבת מחברך ועתה הביא אתכם הקב"ה שוב לעולם כדי שתחזיר לו את הגניבה ותבוא על תיקונך, והדין הוא אמת לאמיתו ע"פ **סוד גילגולי הנשמות.**

יצא לחופשי חינם מהגלות

"**כ'י ת'**קנה **ע'**בד **ע'**ברי" ראשי תיבות גימטריה **"עצת יהדי"**, מבאר **ה'ברכה משולשת'** שהכוונה למש"כ בספר **'פני דוד' מרבינו החיד"א** שנרמז כאן אזהרת ה' למלאכים שרי אומות העולם למעלה **"עצ"ת"** ראשי תיבות **"ע'ל צ'רינו ת'צווה"**, כדאיתא **במסכת כתובות** שכאשר יהיו בני ישראל אצלם בגלות התחייבו ששרי האומות שלא יגזרו גזירות רעות על **"יהדי"** מלשון 'יהדות', כלומר להעבירם חלילה מיהדותם, אך מכיוון שהם לא עמדו בהתחייבותם ועשו להיפך, **"ש'ש ש'נ'ם י'עב'ד ו'בשביעי'ת"**, ראשי וסופי תיבות **"בו יותר שמדות"**, שאת כל גזירותיהם הם כיוונו בדווקא כדי להעביר אותנו מהדת, ועל כן **"יצא לחפשי חנם"** גימטריה **"יבא דוד משיח קודם הזמן".**

אורות הכשרות

כולה (כמובן עפ"י עומק הדין שהקב"ה מדקדק עם צדיקיו כחוט השערה), וכשנופל היסוד בהכרח שנופל אחריו כל הבנין כולו.

ומעתה יובן הקשר שבין פטירת תלמידי ר"ע – לימי הספירה, וכדברי הגמ' 'כולם מתו מפסח ועד עצרת'. שכן עיקר הספירה בימים אלו היא בהכנה שהכינו עצמם ישראל לקבלת התורה, כדברי החינוך (מצוה שו). וידועים דברי הרמב"ן על אודות ימי הספירה שהם כנגד מ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם, וישראל הכינו עצמם בכל יום באחד מהם. ואפשר שעל כן יצא דינם של תלמידי ר"ע בימים אלו, שהרי כמה מקניני התורה הם 'דיבוק חברים' וכן 'נושא בעול עם חבירו' וכו'. **ובזה** נבין מדוע החמירה תורה כל כך במצוות שבין אדם לחבירו, וגם רבותינו הפליגו מאוד בחומרתם. וכבר הרחבנו בזה במקומות אחרים, ודי אם נזכיר בזה דוגמא הלכתית חמורה. הנה ידועה ומפורסמת המשנה (יומא פה, ב), שעבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חבירו, ודרשו כן מהכתוב 'מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו' (ויקרא טז, ל). וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח סימן תרו, א), עי"ש. ומצינו במקצת פוסקים שהעלו, דהוא הדין בעבירה שבין אדם לחבירו שיש בה חלק למקום, שאין יוה"כ מכפר גם את החלק שבין אדם למקום, עד שירצה את חבירו (עיין פרי חדש שם). ויש שהחמירו, שאין יוה"כ מכפר כלל גם על עבירות שבין אדם למקום, כל זמן שיש בידו עבירות שבין אדם לחבירו ולא ריצה בהם את חבירו (עיין ריא"ף על עין יעקב שם). ואכן מצאנו בזה מחלוקת ברבותינו התנאים במדרש (דברים רבה יא), וזה לשונו: 'דבר אחר, ישא ה' פניו אליך וכתוב אחד אומר אשר לא ישא פנים, היה רבי יוסי בן דוסתאי אומר, כיצד יתקיימו שני מקראות הללו. אלא ישא ה' פניו – בדבר שבינך לבינו, אשר לא ישא פנים – בדבר שבינך לבין חבירך. רבי עקיבא אומר, כתוב אחד אומר ונקה וכתוב אחד אומר לא ינקה, היאך אפשר לקיים שני פסוקים הללו. אלא בדבר שבינך לבינו – ונקה, בדבר שבינך לבין חבירך – לא ינקה'..., עכ"ל. וביאר החיד"א (ראש דוד פר' נשא אות יג) את מחלוקתם, דרבי יוסי סובר, שעבירה שבין אדם לחבירו שיש בה חלק למקום, אין יוה"כ מכפר גם את החלק שבין אדם למקום, עד שירצה את חבירו. אולם רבי עקיבא סובר, שעבירות שבין אדם למקום מתכפרות ביוה"כ בכל אופן, עי"ש. ישמע חכם ויוסף להבין מכאן, שאכן המצוות שבין אדם לחבירו – הם היסוד לכל התורה כולה, ובכללם המצוות שבין אדם למקום!

ואכן זאת המעלה הראשונה באורחות חיי האדם, אשר בה ראו רבותינו להדריך את תלמידיהם, כמבואר בגמ' (ברכות כח, ב): 'כשחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העולם הבא, אמר להם היזהרו בכבוד חבריכם' וכו'. וכה הם דברי הרמב"ן באגרתו המפורסמת: 'וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך'..., עי"ש.

מעשה נורא סיפר המגיד הירושלמי הגה"צ רבי שלום שבדרון זצוק"ל: פעם ביקשו ממנו למסור שיחות מוסר באחת הישיבות הגדולות, וזאת עקב היעדרותו של משגיח הישיבה אשר הוצרך לנסוע לגיוס תרומות בחו"ל. חשש רבי שלום פן יצליח במשימתו, ובכך יגרום חלילה עוגמת נפש למשגיח. נסע לרבו הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל ושטח בפניו את ספקו, השיב לו הרב: 'קבלה ברורה בידינו שגם אם יהיה בידינו לבנות את בית המקדש, אך יהא הדבר כרוך בעוגמת נפש למישהו, מוטב שלא לבנותו'...!

בברכת שבת שלום ומבורך

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

ציבור שוחרי התורה

מוזמן לשישודו חפרתין של חרב הגדול חדרשן חנודע פה פפין פרגליות

הרה"ג **שלמה לוינשטיין** שליט"א

שיתקיים בעז"ה ביום ראשון כח' שבט תשע"ט

(3.2.19) בשעה 20:30

בישיבת "נתיב השבים" שבזי 17 באר שבע

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

האיסור לדון בפני ערכאות

ש - מדוע אסור לדון בפני ערכאות של גויים?

ת - אסור מהתורה לדון בפני ערכאות של גויים, שנאמר "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" ודרשו רבותינו "לפניהם" - ולא לפני עכו"ם. וגדולי הפוסקים כתבו, שכל הדן בדיניהם הרי זה רשע וכאילו חירף והרים יד בתורת משה רבינו ע"ה. מפני שהוא מייקר בזה את משפטיהם על פני דת תורתינו הקדושה, והתורה אמרה "כי לא כצורינו צורם ואויבנו פלילים". ואם עושה כן, יש אומרים שצריך להחרימו ולנדותו.

ש - האם בתי משפט של ישראל שאינם כפופים לדיני תורתינו הקדושה, דינם כערכאות של גויים?

ת - בתי משפט של ישראל אשר אינם כפופים לדיני התורה, דינם כערכאות של גויים לכל דבר. ויש מרבותינו שהחמירו בהם יותר מבתי משפט של גויים, מפני שהם מחליפים את תורת אבותם בחוקים ומשפטים זרים.

ש - האם הסכמת שני בעלי הדין לדון בפני בית משפט, מועילה כדי לבטל איסור זה?

ת - גם אם הסכימו שני בעלי הדין לדון בפני בית משפט שאינו כפוף לדיני התורה, אין בכך כלום כדי לבטל את האיסור.

ש - ראובן הלוה לשמעון סכום כסף ויש ברשותו שטר הלואה ועדים באופן שברור שבית המשפט יפסוק בזה כדין תורתינו, האם מותר לתובעו בפני בית משפט?

ת - אסור לו לתבוע את חבירו לבית משפט אשר בדרך כלל אינו כפוף לדיני תורתינו, גם אם באותו הדין ברור שהם פוסקים כדיני תורתינו הקדושה.

ש - האם מותר לשני בעלי דין לקבל עליהם משפטן או כל אדם לדון בעניינם לפי שיקול דעתו?

ת - מותר לשני בעלי דין לקבל עליהם משפטן או כל אדם שירצו, כדי לדון בעניינם לפי שיקול דעתו ולא על פי חוקים ומשפטים ידועים. וכל שכן שמותר לו לשמש בורר בעניינם. ויש אומרים שדוקא במשפטן ישראל מותר, אבל משפטן גוי אסור לדון בעניינם אפילו על פי שיקול דעתו.

ש - האם בתי דין לעבודה או בתי משפט לגישור הנוהגים בזמננו, דינם כערכאות של עכו"ם?

ת - בתי דין לעבודה או בתי משפט לגישור של ישראל הנוהגים בזמנינו, יש מקום להתיר לדון לפניהם גם בלא היתר של בית דין. ומיהו צריך בזה שאלת חכם בכל מקרה לגופו.

ש - האם מותר לפנות לבתי משפט, כדי לבטל צווי מניעה שונים או צווי עיקול?

ת - מותר לפנות לבתי משפט או אפילו ערכאות של גויים, כדי לבטל צווי מניעה שונים או צווי עיקול וכדומה, גם בלא היתר של בית דין.

ש - האם מותר לאחד מבעלי הדין לפנות לבתי משפט כדי לאכוף על חבירו ביצוע פסק דין של דייני ישראל?

ת - מותר לפנות לבתי משפט או אפילו ערכאות של גויים, כדי לאכוף פסק דין של דייני ישראל, גם ללא היתר של בית דין.

אגרת קודש ממורנו ורבנו כב' המרא דאתרא
הגאון רבי יהודה דרעי שליט"א
הרב הראשי וראב"ד באר שבע
אודות "איסור הפניה לערכאות"

אחר המעמד המרומם בו עמדנו בהר סיני לקבלת התורה, יום בו בחר הקב"ה בנו מכל העמים להיות לו לעם סגולה "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש והייתם לי עם סגולה מכל העמים", באה פרשת משפטים לפרט כמה ממצוות התורה הלכה למעשה. אולם מכל תרי"ג המצוות, בחרה התורה לפתוח באזהרה חמורה – שלא לידון בפני ערכאות של גויים, כדברי הכתוב "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ודרשו רבותינו בתלמוד (גיטין פח ע"ב): לפניהם – ולא לפני עכו"ם. וכן נפסק להלכה בכל עמודי ההוראה אשר מפיהם אנו חיים (רמב"ם הלכות סנהדרין פכ"ו הלכה ז' ראי"ש ורי"ף על הגמ' שם, טור ושו"ע חו"מ סימן כו סעיף א, וכל נושאי כליהם). וכתבו האחרונים (סמ"ע שם ועוד) שאפילו אם הם דנים באותו הדין כדיני התורה, אסור לדון בפניהם. וגם אם יסכימו שני בעלי הדין לדון בפניהם, אין בכך כלום. והוסיף הרמ"א (שם) בשם הראשונים, שיש לנדות ולהחרים כל מי שעובר על הוראה זו.

חשוב לציין שאיסור זה הוא לאו דוקא בערכאות של גויים, אלא הוא הדין בבתי משפט של ישראל שאינם כפופים לדיני תורתינו הק'. וגדולי האחרונים הוסיפו, שבית משפט של ישראל חמור יותר מערכאות של גויים, מפני שהם מחליפים את תורה אבותם בחוקים ומשפטים אחרים, ואין לך פגיעה וזלזול בתורה יותר מזה.

וכה הם דבריו החמורים של הרמב"ם אודות אזהרה זו: "זכל הבא לידון בפניהם הרי זה רשע וכאילו חרף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו עליו השלום". והעתיקו את לשונו הטור ושו"ע שם. וכמה גוראים הם בזה דברי הרשב"א באחת מתשובותיו: "ועושה אלה, מפיל חומות התורה ועוקר שורש וענף. והתורה מידו תבקש. ואומר אני שכל הסומך בזה לומר דינא דמלכותא, טועה וגזלן הוא, ואפילו הגזילה ישיב – רשע מקרי ובכלל עוקר כל דיני התורה השלימה. ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחיברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי אם ילמדו בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרסי הגויים חלילה. לא תהא כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה שק עליהם", עד כאן דבריו המבהילים.

ואכן משפטי התורה הם מחיצה המבדילה ביניינו לאומות העולם, והם הגורם העיקרי לבחירת ה' בנו כעם סגולה מכל העמים, כמבואר במדרש רבה (שופטים, ה): "אמר רבי לוי למה הדבר דומה למלך שהיו לו בנים הרבה, והיה אוהב את הקטן יותר מכולם. והיה לו פרדס אחד, והיה אוהבו יותר מכל מה שהיה לו. אמר המלך נותן אני את הפרדס הזה שאני אוהבו מכל מה שיש לי לבני הקטן שאני אוהבו מכל בני. כך אמר הקב"ה, מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא את ישראל שנאמר (הושע יא) "כי נער ישראל ואוהבו". מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין שנאמר "כי אני ה' אוהב משפט". אמר הקב"ה נותן אני מה שאהבתי לעם שאני אוהב. ועוד אמר הקב"ה לישראל, בני חייכם בזכות שאתם משמרים את הדין אני מתגבה, שנאמר "ויגבה ה' צבאות במשפט". ועל ידי שאתם מגביהין אותי בדין אף אני עושה צדקה ומשרה קדושתי ביניכם, מנין שנאמר "והאל הקדוש נקדש בצדקה".

ועתה בא וראה שהעובר על אזהרה זו, הרי שהוא מותח על עצמו את מידת הדין רח"ל. ולעומתו הנזהר לידון בכל דבר וענין אך ורק על פי משפטי התורה, הרי שהוא מעורר על עצמו את מידת הרחמים. וכה הם דברי המדרש (שם): "רבי אליעזר אומר במקום שיש דין אין דין, ובמקום שאין דין יש דין. כלומר, אם נעשה הדין למטה אין הדין נעשה למעלה, ואם לא נעשה הדין למטה נעשה למעלה".

זאת ועוד שעל פי המבואר בטור (חו"מ סימן א), הסיבה לחורבן ירושלים והגלות המרה שבאה בעקבותיו, וכנגד זה המפתח לגאולה העתידית – גנוז הוא בקיום מצוה זו, וזו לשונו: "ולא חרבה ירושלים ולא גלו ישראל אלא על שבטלו המשפט וכו'. ובמשפט עתידה לפדות, כדכתיב (ישעיה כז) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה וכו'. והוא מקרב הגאולה, דכתיב (שם נו, א) שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות".

ומכאן אזהרה חמורה על כל איש מישראל לבל יהין בנפשו לתבוע את חבירו לפני ערכאות שאינם כפופים לדיני תורתינו הקדושה. והעושה כן, הרי הוא כמי שחירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו ע"ה והתורה חורגת עליו שק ותובעת ממנו את עלבונה, ובזה הוא מותח עליו ועל ב"ב את מידת הדין הנוראה רח"ל.

ועל כן הנני פונה לכל איש הירא לדבר ה' ואשר כבודה של תורה חשובה בעיניו, לפנות לבית דין רבני בכל דבר וענין. ואם יסרב בעל דינו להזמנת בית הדין, יוכל לתובעו בפני ערכאות כשתוא מצוייד בהיתר בית הדין. כמו כן יש מצבים אשר מותר בהם לפנות לערכאות, על פי היתר של מורה הוראה מוסמך. וכל השומר על כבודה של תורה, היא תגן בעדו ובעד כל ב"ב אלף המגן, אמן.

הכו"ח בכבכ"ת בתורה
ע"ה יהודה דרעי
החו"פ עיה"ק באר שבע יע"א

ראוי לעושר

סבל ודוחק היו מנת חלקו של ר' פינחס. חנות המכולת הקטנה שהחזיק, ובה השקיע את כל הונו ומרצו, לא הניבה רווחים. להפך, מרובה הייתה ההוצאה על ההכנסה, הפסדיו הצטברו והלכו, וחובותיו תפחו.

זמן רב התרגלו ילדיו למחסור, ואף אשתו קיבלה את הדין באהבה. אולם השנים עברו, המשפחה גדלה, והמצב נעשה בלתי־נסבל. "באו מים עד נפש. עד כמה נוכל אני והילדים לשאת את חרפת העוני?", החלה האישה לעורר את בעלה לעשות משהו.

ר' פינחס נשא את עיניו לשמים, כמתכוון ללשון הפסוק "מאין יבוא עזרי, עזרי מעם ה'". ולפתע עלה בדעתו כי אכן רק לברכת שמים הוא זקוק, שהלוא חנות יש לו...

לא־הרחק מהיישוב שבו התגורר שכנה העיירה קרסטור, שבה ישב רבי ישעיה שטיינר, הנודע בכינויו ר' ישעי'לה קרעסטירר. סיפורי מופת שנקשרו בשמו היו שם־דבר בכל הסביבה. כעת החליט ר' פינחס לצעוד לקרסטור, לחלות את פני הצדיק, אולי ירעיף עליו את ברכותיו ויתפלל להצלחתו.

החמימות המיוחדת שבה נתקבל אצל הצדיק הותירה את ר' פינחס נבוך מעט. הוא החל לתאר את מצבו, וחש כי הצדיק עוטפו באהבה, ומאזין לו רוב־קשב. כשסיים, הרים רבי ישעי'לה את ראשו, ואמר: "ר' פינחס בני, עזוב את העבודה בחנות ולך להתפרנס מתיווך דירות וקרקעות. ה' יהיה בעזרך"...

ר' פינחס עמד מופתע. מעולם לא עסק בתיווך ואין לו שום מושג בתחום זה. אך הוא ידע שאין להקשות על דברי הצדיק. הוא יצא מהחדר ושב אל ביתו.

לא עבר זמן רב ושמו של ר' פינחס נודע כסוחר נדל"ן מצליח. מיד לאחר שובו מקרסטור סגר את המכולת והחל לעסוק בתיווך בתים וקרקעות. בכל עסקה שעשה האירה לו ההצלחה פנים, ור' פינחס העני נהפך לעשיר מופלג ועתיר נכסים. אשתו וילדיו היו עכשיו מטופחים ולבושים היטב, וגם ביתו השתנה לבלי־הכר.

כשחלפה שנה מאז קיבל את ברכת הצדיק החליט לעלות שוב לקרסטור ולהביע את תודתו. הפעם בא בכרכרה מכובדת, רתומה לסוסים אבירים, ועגלון צמוד הממתין להוראותיו.

"באתי להביע את תודתי העמוקה על הברכה שבירכני", אמר ר' פינחס לצדיק.

"ברוך ה', מאז עשיתי כעצתו נהפכתי לעשיר גדול".

הצדיק הביט בו בעיניים מאירות ושאל: "וצדקה אתה נותן?".

לרגע התכרכמו פני האיש, אך מיד ענה: "ודאי. מעודי הפרשתי צדקה לעניים".

לרפואת רחל בת סימי

אורות עונג שבת

לימוד התורה מכניע את עמלק

"**ו'א'ם א'מ'ר י'אמ'ר ה'ע'ד'**" ראשי וסופי תיבות "**כ"ב עמלק רד**", גם "עמלק" גימטריה "**מר**", מבאר **הצדיק מרעננה** זיע"א שהכוונה כדאיתא **במסכת שבת** שהתלמיד צריך בשעת לימודו להיות שפתותיו נוטפות **מר**, ונכנע עמלק **ויורד** להיות למטה תחתינו, ע"י **קול יעקב** הרמוז **בכ"ב** אותיות התורה הקדושה, ומכניע את ידי עשו, ואותיות "**ו'א'ם א'מ'ר י'א'מ'ר ה'ע'ב'ד'**" עם הכולל והתיבות גימטריה "**אלקים בחסד**", שהגבורות ומידת הדין שמשם יניקת עשו ועמלק, יתמתקו בחסדים, עלינו ועל כל ישראל אמן.

לימוד התורה מביא שפע ברכה

"**אהבתי את אדני את אשתי ואת בני**" עם התיבות גימטריה "**אחד אמת קשת תשנה תנובה**", מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן** זצ"ל שהכוונה שכאשר בני ישראל לומדים את התורה הקדושה שנקראת **אמת** כדאיתא **במסכת ברכות** וגם עוסקים בגמילות חסדים, הרי הם כגוף **אחד** שיש ביניהם אחדות, ואין להם לירא מאומות העולם ולא צריכים לכלי מלחמה **וקשת**, וזוכים ש**תשנה** הברכה במעשי ידיהם ומלאה הארץ **תנובה** בריבוי פירות כפליים מהרגיל, ונכסיהם מצליחים בשפע רב של טובה וברכה.

לימוד התורה מקרב את הגאולה

"**לא אצא חפשי**" גימטריה "**עת לא חיב**", מבאר **ה'בן לאשרי'** שהכוונה כדאיתא **במסכת סנהדרין** שיבא משיח או בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב, "**ע"ת**" ראשי תיבות "**ע'**וסקי **ת'**ורה" "**לא חייב**" שבזכות עסק התורה נזכה שיבא משיח תיכף בעת ובזמן שהדור כולו זכאי **ולא** בדור שכולו **חייב**, מפני שהעוסק בתורה הקדושה הוא **לא** מגיע למצב של **חייב** שאין ליצר הרע שולט בו להחטיאו ח"ו וממילא אין כוח למקטרג לחייבו, כדאיתא **במסכת קדושין** שהתורה היא תבלין ליצר הרע, וכדאיתא **במסכת סוטה** שהתורה הקדושה היא מגנא ומצלא.

בזכות אהבת הצדיקים רואים ניסים ונפלאות

'לא תצא כצאת העבדים', כתב **בעל הטורים** יש בתורה ג' פסוקים שנאמר בהם תיבת "**כצאת**", הכא '**כצאת** העבדים', ואידך '**כצאת** משה אל האוהל', והג' 'ואוהביו **כצאת** השמש בגבורתו', מבאר ה'**ברכה משולשת**' רמיזת המסורה ע"פ מש"כ **האור החיים הקדוש** שהגאולה העתידה לא תהיה כדרך "כצאת העבדים", אלא בניסים גדולים ואדירים לעיני כל העולם בפירסום גדול, וזוכים לזה בזכות '**כצאת משה אל האוהל יקומו כל העם גו' והביטו אחרי משה עד בואו האהלה**', פירש **רש"י** אשרי ילוד אשה שמובטח כן שמיד כשנכנס לאוהל מועד נגלה אליו ה' ומדבר איתו, ובכל פעם שהיה משה רבינו ע"ה יוצא אל אוהל מועד היו כל עם ישראל עומדים בפתח אוהליהם ומביטים בו באהבת הצדיקים בהערצה בחיבה ובתשוקה עזה להידבק בצדיק עד בואו האוהלה, ולפי שהאוהב את הצדיק נחשב לו כמי שאוהב את הקב"ה, ועל כן כמו שהקב"ה עושה ניסים ונפלאות גלויים לאהוביו הצדיקים כך ג"כ כל ישראל האוהבים את "משה שבדור" את הצדיק, זוכים לראות ניסים ונפלאות מעל הטבע, וזורח עליהם אור ה' יתברך 'כצאת השמש בגבורתו'.

שתק ר' פינחס רגע והוסיף: "אבל, רבי, דבר אחד אכן מציק לי. אינני יכול לסבול את הצביעות. כשהייתי עני וחסר־כול, מעטים היו ידידיי. עתה נעשו פתאום הכול לקרוביי ולידידיי. עני אחד מסביר לי כי הוא קרוב־משפחתי, שכן סבו היה בן־דוד של אבי. וכך שני ושלישי ועוד רבים. הם למדו להחניף לי, אבל מטרתם אחת – כספי. קשה לי לתת כסף לבני־אדם כאלה".

הצדיק לא השיב אבל קרא לגבאי. "הבא לכאן בבקשה דף נייר, נוצה וקסת דיו", אמר לו. בתוך כמה רגעים היה הכול מוכן על שולחן הצדיק. ר' פינחס עמד משתאה, והנה הצדיק קורע את הנייר לפיסות קטנות.

רבי ישעי'לה פנה אל ר' פינחס: "אמור לי בבקשה את שמות היהודים יראי־ה' שבעירך". ר' פינחס עדיין לא הבין לְמה דבריו מכוונים, אך מנה לפני הרבי את היהודים הזכורים לו, והרבי כותב את שמותיהם על פיסות הנייר.

כשסיים לכתוב את השמות אמר הצדיק: "עכשיו אערוך הגרלה בין הרשומים בפתקים, מי מהם יזכה בעושר שאתה סובל כל־כך ממנו"...

ר' פינחס החוויר. רק עתה תפס את משמעות העניין. הוא הבין כי בעוד רגע קט ישוב להיות עני מרוד, וכל עושרו יילקח ממנו. כשכל גופו רועד החל להתחנן לפני הצדיק ולהביע חרטה. אולם ארשת פניו של הצדיק נשארה רצינית. בעוד הוא מקפל את פיסות הנייר קרא לעברו: "בשביל מה יהודי צריך כסף, אם לא כדי שיוכל לתת צדקה לעניי עירו?!".

כל פיסות הנייר היו מקופלות היטב ומוכנות לגורל. ר' פינחס פרץ בבכי ובלב שבור התחנן לפני הצדיק לתת לו הזדמנות לתקן את דרכיו. מעתה הוא מבטיח לפזר מהונו לכל נצרך.

בינתיים קרא רבי ישעי'לה לגבאי וביקש ממנו להביא כלי מתאים, ובתוך כך אמר לר' פינחס: "רואה אני כי אכן מתחרט אתה על התנהגותך ועל דבריך. אני מוכן להשתדל עוד פעם בעבורך. אכתוב גם את שמך על פתק ואכניס אותו לגורל. אם יעלה שמך בגורל, יהיה זה אות משמים כי נתקבלה תשובתך".

הפתקים הוכנסו אל הכלי, והגבאי התבקש להוציא פתק אחד. ר' פינחס הביט בגורל בעיניים כלות, שפתיו רחשו תפילה, ובליבו הבטיח כי ישנה את דרכו וייתן צדקה ביד רחבה לכל נזקק.

ליבו החסיר פעימה כאשר מסר הגבאי את הפתק הזוכה לידי הצדיק. רבי ישעי'לה פתח את הפתק וקרא: "ר' פינחס, זכית!". דמעות של אושר נקוו בעיניו. בהתרגשות ובהכנעה שמע את מילותיו המעודדות של הצדיק, כי מעתה ודאי ראוי הוא לעושר, וכי מהיום יֵדע לעשות בכספו אך טוב וחסד.

כשנפרד מהצדיק היה ר' פינחס אדם אחר, וכזאת הייתה גם התנהגותו.

לעילוי נשמת
הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל
בר עליה ז"ל